

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Súčasný stav implementácie v rámci SPP z pohľadu ochrany prírody a biodiverzity, jej predpokladaný vývoj po roku 2027

Skúsenosti s implementáciou SPP na Slovensku – 20 rokov v EÚ

- Prepojenie agend a politík MŽP SR a MPRV SR je veľmi dôležité pre správny manažment krajiny a ochrany životného prostredia
- Máme už viac ako 20 ročné skúsenosti s implementáciou SPP na Slovensku – to znamená, aj viac ako jej 20 ročné prepojenie na legislatívu a politiku ochrany prírody, biodiverzity a krajiny (celkovo životné prostredie)
- **Vývoj od roku 2000 po rok 2025 = viaceré finančné obdobia implementácie SPP**, čoraz väčšie prepojenie medzi oboma oblasťami, počas reformy v roku 2013 hrozilo úplné zastavenie financií pre SPP = dohodlo sa na jej „ozelenení“, spolupráca medzi DG ENV a DG AGRI - podpora zo strany EK na záchranu financií z SPP - všetci vieme, že nejde iba o poľnohospodárstvo/rozvoj vidieka/produkciu potravín, **ale aj ochranu a manažment krajiny celkovo**
- Politika a pochopenie prepojenia oboch agend na strane MŽP SR sa posunula (systematicky) slabšie, SPP je stále pre MŽP SR niečím skôr neznámym, čo sa ochrany životného prostredia veľmi netýka – naopak – nastal veľký pokrok v chápaní prepojenia oboch agend na strane MPRV SR, čo veľmi oceňujeme
- Finančné MŽP SR stále nie sú systematicky nastavené tak, aby rezort podporil aj lesníkov a poľnohospodárov a ochranu krajiny celkovo - sú to skôr ad hoc a regionálne/lokálne alokované financie, financovanie nie je vždy jasné nastavené a sú hlavne projektovo zamerané + stále nemáme finančný plán pre biodiverzitu (iba Prioritný finančný rámec pre územia N2000), kde by bolo jasne určené, kam a koľko ide finančných zdrojov a kde nám chýbajú a treba ich vytvoriť...
- **SPP bolo/je a stále (asi) bude najväčší finančný zdroj AJ pre ochranu prírody a biodiverzity, životného prostredia a celkovo krajiny (čo si musí uvedomiť aj MŽP SR a jeho podriadené organizácie)**
- Oba sektory ako aj politiky, legislatíva, stratégie, akčné plány a koncepcie sú čoraz viac prepojené = nie vždy sa to však v realite aj odzrkadľuje = v niektorých prípadoch stále pretrváva značný „rezortizmus“

Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) – potraviny, životné prostredie a vidiek

- Spoločná poľnohospodárska politika (SPP), ktorá bola zavedená v roku 1962, je partnerstvom medzi poľnohospodárstvom a spoločnosťou, medzi Európou a jej poľnohospodármi.

Jej hlavnými cieľmi sú:

- zlepšenie poľnohospodárskej produktivity v záujme stabilnej ponuky dostupných potravín pre spotrebiteľov (dostatok potravín vs. zdravé potraviny), zabezpečenie primeraného príjmu pre európskych poľnohospodárov.

V súčasnosti sa od SPP očakávajú aj ďalšie ciele:

- zaistenie životaschopnej potravinárskej výroby s cieľom prispieť k **zabezpečeniu potravy** pre celosvetovú populáciu, ktorá v budúcnosti podľa očakávaní výrazne narastie,
- **zmena klímy a udržateľné riadenie prírodných zdrojov** (prispieva aj k ochrane prírody a biodiverzity),
- **starostlivosť o vidiek v celej EÚ** a zachovanie životaschopnosti vidieckeho hospodárstva.
- **Potraviny** - najdôležitejšou úlohou je výroba potravín, zaručená potravinová bezpečnosť a kvalitné potraviny, veľký výber a hojné množstvo cenovo dostupných, bezpečných a kvalitných výrobkov.
- **Životné prostredie** – prispievajú k ochrane krajiny a jeho rozmanitému rázu, starostlivosť o pôdu, ochrana biodiverzity má zásadný význam pre trvalo udržateľný rozvoj vidieka. Zmena klímy – postupy, metódy a systémy sa prispôbujú následkom klimatickej zmeny a boja proti suchu a nedostatku vody, starostlivosť o prírodné zdroje - udržateľným a ekologickým spôsobom.

Poľnohospodári majú teda dvojakú úlohu: vyrábať potraviny a zároveň chrániť životné prostredie, prírodu a zachovať biodiverzitu

- **Celková ochrana rozvoj vidieka, vidieckej komunity a života ľudí, ktorí v nich žijú.** Vo všetkých členských štátoch EÚ poľnohospodári udržiavajú vidiek pri živote a uchovávajú dedinský spôsob života. Od poľnohospodárstva závisí mnoho pracovných miest na vidieku; poľnohospodári potrebujú stroje, budovy, palivo, hnojivá a zdravotnú starostlivosť pre svoje zvieratá. V týchto „vstupných“ odvetviach pracuje mnoho ľudí. Iní sú zamestnaní vo „výstupných“ sektoroch, ku ktorým patrí napríklad príprava, spracovanie a balenie potravín. Ďalší pracujú v oblasti skladovania, prepravy a maloobchodného predaja potravín. Sektory poľnohospodárstva a potravinárstva spolu zabezpečujú v rámci EÚ takmer 44 miliónov pracovných miest.

Reformy poľnohospodárskej politika (SPP)

- **1962** – založenie SPP, SPP predstavuje spoločnú politiku, ktorá má zabezpečiť občanom EÚ cenovo dostupné potraviny a poľnohospodárom primeranú životnú úroveň;
- **1984** – SPP sa stáva obeťou vlastného úspechu. Poľnohospodárske podniky vyrábajú viac potravín, ako je potrebné. Nadbytky sa skladujú a vytvárajú „hory potravín“. Zavádza sa viacero opatrení, ktorých cieľom je priblížiť objem produkcie skutočným potrebám trhu.
- **1992** - SPP sa snaží preorientovať z podpory trhu na podporu výrobcov. Znižuje sa dotovanie cien a nahrádzajú ho platby priamej pomoci poľnohospodárom, ktorí sú podporovaní v tom, aby boli šetrnejší k životnému prostrediu. Reforma prebieha v rovnakom čase ako Summit Zeme v Riu v roku 1992, na ktorom sa zavádza zásada trvalo udržateľného rozvoja.
- **2003** - Novou reformou SPP sa prerušuje spojenie dotácií s výrobou. Poľnohospodári dostávajú podporu príjmu pod podmienkou, že obhospodarujú poľnohospodársku pôdu a spĺňajú normy týkajúce sa bezpečnosti potravín, ochrany životného prostredia, zdravia zvierat a ich dobrých životných podmienok (tzv. krížové plnenie).
- **2013** - cieľom reformy SPP je posilniť konkurencieschopnosť sektora, podporiť udržateľné poľnohospodárstvo, inovácie, zamestnanosť a rast vo vidieckych oblastiach a zamerať finančnú pomoc na produktívne využívanie (tzv. greening/ekologizácia priamych platieb)
- **2020** – reforma sa viac zamerala zo spoločných cieľov celej EÚ na vlastné ciele členských krajín (a nie jedna forma pre všetkých) a to prípravou strategických plánov, aby tieto spoločné ciele EÚ dosiahla. Kľúčové zmeny s dôrazom na klimatické a environmentálne ciele, podpora za zelenšie praktiky, väčšia podpora malých a mladých farmárov a ochrana práv pracujúcich v poľnohospodárstve. Bolo schválené nariadenie pre prechodné obdobie rokov 2021-2022 tak, aby sa nastavila kontinuita do schválenia nových pravidiel v roku 2023.
- **Ďalšia reforma SPP po roku 2027 – diskusie iba nedávno začali...**

Program rozvoja vidieka a agri-environmentálne schémy - história

Prepojenie medzi PRV a legislatívou životného prostredia/cieľmi

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvojom vidieka
(koordinátor)

SAPARD (2004-
2006)

Pilotné AES schémy – iba 5
poľnohospodárskych
subjektov na Slovensku bolo
podporených (skúška AES)

Program rozvoja vidieka
SR (2007-2013)

II. pilier – zameraný na
environmentálne problémy,
veľký obnos finančných
prostriedkov
AES opatrenia (25% rozpočtu)
+ nový LES (rôzne schémy,
lepšie zamerané a to najmä
na ochranu biotopov)

Program rozvoja vidieka
SR (2014-2020)

II. pilier viac rozdrobený,
menej financií na životné
prostredie
AEKS (rôzne schémy, hlavne
zamerané na ochranu
biotopov, ale čiastočne aj na
ochranu druhov, nové typy
znevýhodnených oblastí – tzv.
LFAs), lepšie zameraná LES

Posun v smerovaní intervencií SPP od roku 2014

- 2 programové obdobia/strategické dokumenty – PRV SR a SP SPP
- Environmentálne ciele na úrovni rozpočtu PRV SR (1 239 674 794 EUR – celkové zdroje), SP SPP (min. 35% - II. pilier – SR - 48 %)
- SP SPP – 614 468 008 EUR – zdroje EPFRV; ekoschémy 505 790 347 EUR
- Intenzívne smerovanie na oblasť klimatická zmena aj z pohľadu nutnosti vyčlenenia rozpočtu na implementáciu takýchto intervencií – z tohto dôvodu aj zahrnutie nových intervencií – AEO - Šetrné hospodárenie na ornej pôde, v ovocných sadoch a vinohradoch (nové) a Zatrávňovanie podmáčanej ornej pôdy (nové) + Agrolesníctvo a krajinné prvky (LVP)

SPP 2021 – 2022 + strategický plán SPP 2023 - 2027

AEKO schémy postupne lepšie nastavené v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami, ale ciele boli rovnaké:

„Agro-environmentálne-klimatické opatrenia poskytujú platby poľnohospodárom, kt. sa k nim dobrovoľne zaviazu, na environmentálne záväzky súvisiace s ochranou životného prostredia a zachovaním starostlivosti o vidiek“.

- **Agro-environmentálno-klimatické opatrenia (AEKO)**
- **Ekologické poľnohospodárstvo (EP)**
- **Platby na územia sústavy Natura 2000**
- **Platby na územia, kt. čelia prírodným alebo iným špecifickým znevýhodneniam (ANC)**
- **Schémy na dobré životné podmienky zvierat (AW)**
- **Leso-environmentálne a klimatické služby (LEKS)**

Lepšie prepojenie medzi 1. a 2. pilierom, kde už v prvom pilieri sú silnejšie nastavené kondicionality aj v prospech ochrany prírody a biodiverzity + ekoschémy = tzv. „Zelená architektúra“ dobre nastavená (otázne je, či jej aj všetci rozumejú, najmä v oblasti ochrany prírody a biodiverzity ako aj životného prostredia)

Neprojektové opatrenia PRV SR 2014 – 2022, SP SPP 2023 - 2027

AGROENVIRONMENTÁLNO-KLIMATICKÉ OPATRENIE

- Realizácia a plnenie cieľov programu:
- PRV SR vs. SP SPP

Názov operácie	Cieľ 2022	Max. stav plnenia	%
Ohrozené druhy zvierat	6 000 DJ	5 593 DJ	93,2
IP ovocie	3 500 ha	1 659 ha	47,4
IP zelenina	10 150 ha	8 164 ha	80,4
IP vinohrady	7 500 ha	5 794 ha	77,3
Biopásy na ornej pôde	5 000 ha	255 ha	5,1
Biotopy TTP	138 000 ha	135 234 ha	98,0
Ochrana sysľa	2 000 ha	758 ha	37,9
Ochrana dropa	3 000 ha	1 798 ha	59,9
CHVO Žitný ostrov	70 000 ha	14 025 ha	20,0
AEO spolu (maximá)	239 150 ha	167 687 ha	70,1

Názov intervencie SP SPP	Plán na rok 2024	Realizovaná hodnota v roku 2024
70.05 AEKO - Precízne hnojenie orných pôd - ochrana vodných zdrojov	45 000,00 ha	19 199,61 ha
70.06 AEKO - Šetrné hospodárenie na ornej pôde, v ovocných sadoch a vinohradoch (nové)	34 050,00 ha	18 443,09 ha
70.07 AEKO - Ochrana a zachovanie biodiverzity	185 685,00 ha	131 809,23 ha
70.08 AEKO - Zatravnňovanie podmačanej ornej pôdy (nové)	3 000,00 ha	0 ha

Neprojektové opatrenia PRV SR 2014 – 2022

PLATBY V RÁMCI SÚSTAVY NATURA 2000

Názov podopatrenia	Cieľ 2022	Max. stav plnenia	%
Natura 2000 na poľnoh. pôde	2 665 ha	588 ha	22,1
Natura 2000 na lesných pozemkoch	28 450 ha	17 729 ha	62,3

Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov

Názov opatrenia	Cieľ 2022	Max. stav plnenia	%
LEKS	24 000 ha	25 386 ha	115,4

Názov intervencie SP SPP	Plán na rok 2024	Realizovaná hodnota v roku 2024
72.1 Platba v rámci sústavy Natura 2000 (TTP)	1 879,00 ha	332,78 ha
72.2 Platba v rámci sústavy Natura 2000 na lesných pozemkoch	26 447,00 ha	14 846,36 ha

Názov intervencie SP SPP	Plán na rok 2024	Realizovaná hodnota v roku 2024
70.10 Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov	34 000,00 ha	42 527,98 ha

Celofarmová eko-schéma – SP SPP 2023 – 27 – Nové smerovanie v rámci SP SPP – I. pilier (PP)

- Celofarmová eko-schéma
- Počet oprávnených hektárov: 1 465 316,40
- Do celofarmovej ekoschémy bolo zapojených 84,6% z celkovej plochy pre podporu BISS a 54,6% z prijímateľov poberajúcich BISS. Indikuje to, že sa zapojili hlavne väčšie podniky. Bolo to spôsobené hlavne tým, že podpora celofarmovej eko-schémy je nová podpora, s novými podmienkami, ktoré mnohých menších poľnohospodárov odradili od zapojenia.
- Rok 2024 na základe počtu podaných žiadostí ukázal zapojenie poľnohospodárov - poľnohospodárskej plochy na úrovni približne 87%, čo indikuje dobrý trend osvojenia si tejto podpory medzi poľnohospodármi.

Spolupráca medzi MŽP SR a MPRV SR – dohoda z roku 2008

Predmetom tejto dohody bolo vymedzenie oblastí spolupráce zmluvných strán pri zabezpečovaní realizácie kontrol „krížového plnenia“ podľa všeobecne záväzných predpisov Európskeho spoločenstva (vrátane tých týkajúcich sa životného prostredia)

Oblasti spolupráce:

- a) školenia kontrolórov PPA a ÚKSUP
 - b) spolupráca pri vypracovaní metodických pokynov aj s popisom hodnotení priestupkov s PPA a ÚKSUPom
 - c) poskytovanie digitálnych vrstiev pre potreby zabezpečenia krížového plnenia minimálne jedenkrát ročne, príp. po každej vykonanej zmene
- + jednotlivé úlohy MŽP SR a MPRV SR podrobnejšie (koordinácia prípravy metodických pokynov kontrolnými inštitúciami oboch ministerstiev pre výkon kontroly krížového plnenia, výmena informácií o výsledkoch kontroly, rozvoj IS pre účely kontrol, koordinácia kontrolných inštitúcií MŽP SR a MPRV SR, zastúpenie relevantných expertov v pracovných skupinách na národnej úrovni ako aj úrovni EÚ, atď.)

Realita? (2008 - dohoda a jej správna implementácia nastavená dobre, v roku 2016 snaha o jej aktualizáciu, v roku 2025 ?)

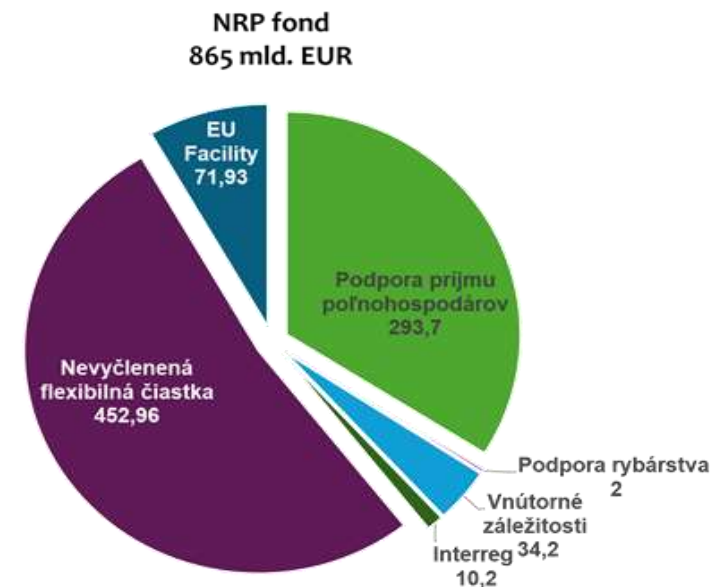
- systematická spolupráca bola nastavená veľmi dobre – za tie roky niekedy spolupráca fungovala rôzne = nevýhoda pre obe strany, aj nedostatok informácií o aktivitách/problémoch na relevantných ministerstvách
- nedostatok kapacít na oboch ministerstvách a ich kontrolných inštitúciách, tok informácií by však mohol fungovať lepšie na oboch stranách, lepšia a systematickejšia spolupráca by pomohla obom rezortom (napr. pomoc od strážcov ochrany prírody nielen SIŽP, ale aj kontrolórom PPA a naopak), spolupráca všetkých zúčastnených v daných územiach

Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) v rámci Národného a regionálneho partnerského plánu / NRPP (MPRV SR)

SPP v kontexte návrhu viacročného finančného rámca (VFR)

- SPP ako súčasť NRP rámca
- Na podporu príjmu poľnohospodárov bude **vyčlenená garantovaná alokácia**.
- Tradičná **dvojpilierová štruktúra zaniká**.
- **Viaceré bývalé intervencie rozvoja vidieka strácajú vyhradené zdroje.**

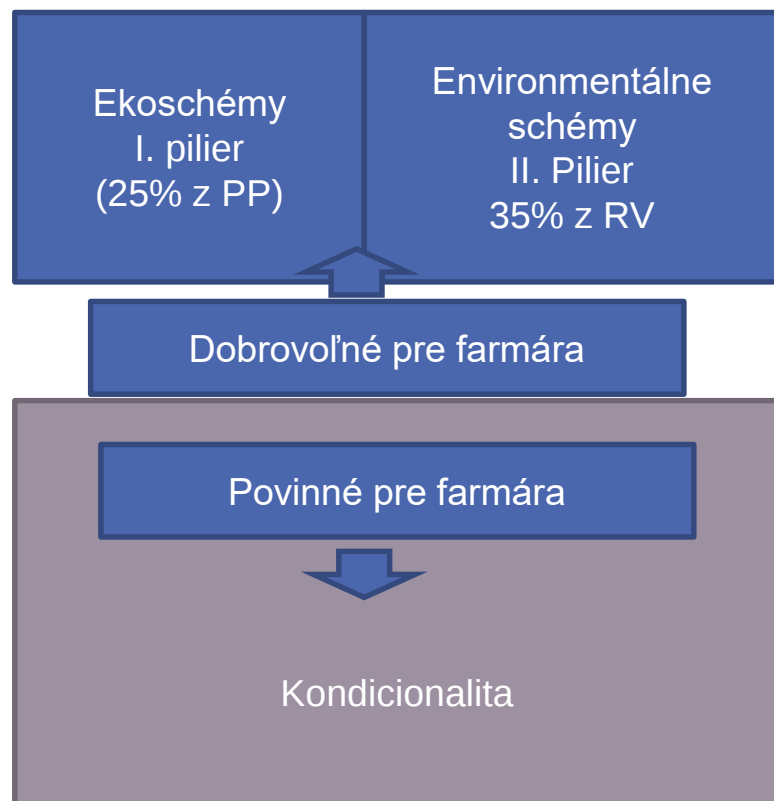

Návrh - Nová zelená architektúra

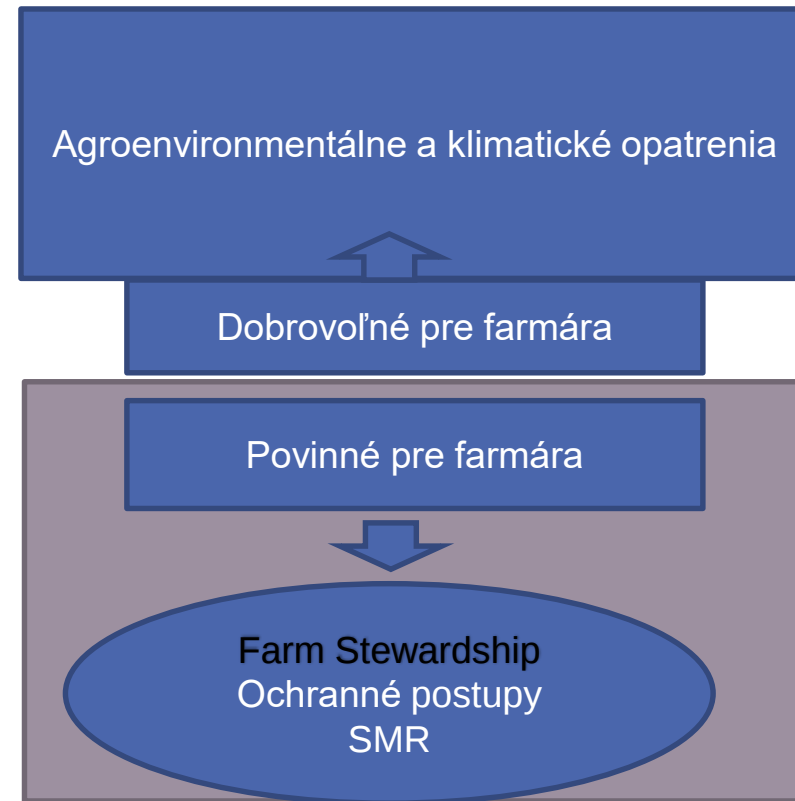
- Zabezpečiť príspevok k sociálnym, klimatickým a environmentálnym cieľom Únie (**sociálny cieľ 14 % a environmentálny cieľ 43 % - z NRPP**)
- **Stimuly namiesto podmienok:** na dosiahnutie environmentálnych a klimatických cieľov, napr. pomoc poľnohospodárom pri znižovaní rizika prechodu na udržateľnejšie a odolnejšie poľnohospodárstvo a nový prístup k spolufinancovaniu agroenvironmentálnych opatrení
- **Agroenvironmentálne opatrenia a opatrenia v oblasti klímy** - novým prvkom sú opatrenia týkajúce sa prechodu:
 - Implementuje sa prostredníctvom akčného plánu prechodu, sú dobrovoľné pre poľnohospodára, povinné pre členský štát, podpora limitovaná sumou 200 000 eur vyplácaná v splátkach počas vykonávania akčného plánu prechodu.
- Intervencie **Platby ANC** a **Platby na územia Natura 2000** ostávajú v intenciách predchádzajúcich programových období.
- Členské štáty sú povinné implementovať AEKO, ANC s tým, že Natura 2000 je dobrovoľná.

Nová zelená architektúra

Súčasnosť

Budúcnosť

SPP a ochrana prírody/biodiverzity v/po roku 2025

O spomenutých platbách a schémach by sme už mali mať automatický prehľad vo všetkých NP a CHKO, mali by sme však už ísť aj ďalej a mať prehľad aj o priamych platbách/kondicionalitách/ekoschémach + aj iných platbách a schémach, ktoré sa týkajú poľnohospodárstva a lesníctva v daných územiach, napr.:

- Intervencie 1. piliera (podrobnejšie) – napr. normy kondicionalít (DPEP1, 2, 8 a 9, PH1, PH3 a PH4), kde je - neproduktívna plocha, zmesi pre opel'ovače/biopásky, ostrovy biodiverzity, atď.
 - Viazané podpory príjmu
 - Ďalšie investície 2. piliera (investície, investície do závlah a vodozadržných opatrení, platby ANC, LEADER, atď.)
-
- Ale len teraz začíname mať prehľad o niektorých platbách a opatreniach, ktoré sa začínajú detailnejšie analyzovať aj v programoch starostlivosti (najmä pre ÚEV a CHVU) = prekryv vrstiev, detailnejšie údaje pre jednotlivé územia
 - Programy starostlivosti na dlhšie obdobia (približne 10 rokov), dá sa popísať všeobecný manažment územia, ale nedajú sa veľmi popísať jednotlivé platby a opatrenia – menia sa (pri 1. pilieri aj každoročne), mení sa aj 7-ročný finančný mechanizmus SPP + rovnako by sa mali popísať aj iné finančné nástroje (zo zdrojov MŽP SR a iné)
 - Vzdelávanie/školenia, rokovania, certifikácie pre AEKO a spolupráca s poľnohospodármi a lesníkmi, postupne aj lepšia spolupráca správ NP a CHKO a s kontrolórmí a inšpektormi (podklady a informácie zo správ NP a CHKO aj pre kontrolórov a inšpekciu)
-
- detailnejšia prezentácia v diskusii o dokumentácii ochrany prírody a krajiny – diskusia s vlastníckmi a užívateľmi, pravdepodobne však zatiaľ nie s kontrolórmí + musí sa zintenzívniť spolupráca aj s nimi, pričom to nemá byť „o kontrole“, ale skôr o hľadaní riešení/prevencie + využití skúsenosti všetkých zúčastnených v danom (nielen chránenom) území

Ďakujeme za pozornosť